15 VII 49

Posamezni izvod 30 grošev, mesečna naročnina 1 šiling

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

IZ VSEBINE

Nenačelno opravičevanje sporazuma o Avstriji — Umrl je veliki hrvatski in jugoslovanski pesnik Vladimir Nazor — Vladimir Nazor: Na pohodu — France Kosmač: Vreča soli — Oton Župančič: V brezglavje.

Letnik IV. | Celovec, v soboto 2. VII. 1949 | Štev. 51 (236)

Slovensko ljudstvo nikoli ne bo priznalo pariških sklepov

Val protestov zaradi krivične odločitve Sveta zunanjih ministrov v Parizu

Celovec, 30. junija. V vseh krajih in vaseh Slovenske Koroške so sestanki, zborovanja in prireditve Osvobodilne fronte in ostalih naših množičnih in narodnih organizacij, na katerih naše ljudstvo odločno protestira proti krivičnim sklepom Sveta zunanjih ministrov štirih velesil v Parizu, po katerih naj bi Slovenska Koroška še nadalje ostala v mejah Avstrije, koroški Slovenci pa bili izpostavljeni nadaljnji načrtni germanizaciji in zatiranju s strani velenemško-šovinističnih oblasti. Naše ljudstvo teh sklepov nikoli ne bo priznalo in zahteva njihovo revizijo.

Sklep zunanjih ministrov je največja žalitev naših žrtev

Važenberk, 24. junija. S sestanka Osvobodilne fronte v Važenberku so poslali generalnemu sekretariatu Organizacije združenih narodov protestno pismo, v katerem med drugim pravijo:

»Sklep zunanjih ministrov, ki ga nikoli ne bomo priznali, pomeni za nas koroške Slovence uničenje vsega, kar smo doslej ustvarili, pomeni največjo žalitev naših žrtev, ki smo jih doprinesli v naši pravični borbi, končno pa pomeni, da bi bili koroški Slovenci izpostavljeni istemu terorju kot za časa Hitlerjevega režima.

Zato proti temu krivičnemu sklepu Sveta zunanjih ministrov najodločneje protestiramo.«

Koroški Slovenci smo sestavni del vsega slovenskega naroda

Železna Kapla, 26. junija. V Železni Kapli so s sestanka Osvobodilne fronte poslali Zavezniškemu svetu za Avstrijo protest, v katerem med drugim pravijo:

»Na našem pokopališču počiva nad 120 padlih borcev, ki so žrtvovali svoja mlada življenja v borbi proti fašizmu na strani tistih, ki jih danes ne upoštevajo.

Koroški Slovenci smo sestavni del vsega slovenskega naroda. Čeprav smo le mali narod, nam grejo iste prvice kot vsakemu drugemu, zlasti še, ker smo bili v mejah Avstrije edini, ki smo se na strani velesil organizirano borili za skupno zmago.

Rešitev koroškega vprašanja, kakor si jo s svojim sklepom zamišlja Svet zunanjih ministrov, je pristranska in krivična in koroški Slovenci je nikoli ne bomo priznali.«

Sklepi pariške konference škodujejo vsemu delovnemu ljudstvu

Sele, 29. junija. V protestnemu pismu prebivalstva občine Sele je med drugim rečeno:

»Sele so stoodstotno slovenska vas. Zato smo s silnim ogorčenjem sprejeli vest, da so zunanji ministri na svoji konferenci v Parizu z nami brezvestno barantali. S svojim sklepom so nagradili naše največje sovražnike, ki so še pred nedavnim zvesto služili Hitlerju in nad malimi narodi po vseh Evropi, zlasti nad koroškimi Slovenci, izvajali strašno krvavo nasilje. Naše ogorčenje je razumljivo tembolj, ker so bile prav v Selah prve žrtve nemško-avstrijskega fašizma, ker je bilo od trinajst koroških Slovencev, ki so bili dne 29. aprila 1943 na Dunaju obglavljeni, devet iz našega kraja. Že 1941. leta so šli prvi iz Sel v partizane, da se z orožjem v roki borijo proti fašizmu.

Svoje krvi nismo prelivali zato, da bi o naši usodi danes odločali tisti, ki za svojo osvoboditev niso ničesar doprinesli. Sklep pariške konference pa ne škoduje samo koroškim Slovencem, temveč vsemu delovnemu ljudstvu, brez razlike narodnosti.

Zato odločno zahtevamo, da se ta krivični in brezvestni sklep popravi v prid koroškim Slovencem, ker le tako je možno ustvariti jamstvo za mir v tem delu Evrope.«

Za svojo svobodo smo ogromno žrtvovali

Cirkovče, 29. Junija. Prebivalstvo Cirkovč se pridružuje protestu Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško in v svoji protestni noti namestnikom zunanjih ministrov štirih velesil med drugim poudarja:

„Po sklepu Sveta zunanjih ministrov štirih velesil naj bi bili Slovenci ob jugoslovanski meji ponovno nasilno ločeni od matičnega naroda v Ljudski republiki Sloveniji in še naprej izročeni brezobzirnemu raznarodovanju in gospodarskemu zatiranju po avstrijsko-nemškem imperializmu. Ali smo se zato v vojni proti Hitlerju edini na ozemlju Avstrije in bivšega velikonemškega rajha borili z orožjem v roki na strani zaveznikov in dali za svobodo ogromno žrtev? Krivični in pristranski sklep Sveta zunanjih ministrov v Parizu je vse to prezrl in zahtevamo zato njegovo revizijo.“

Ne verjamemo več praznim obljubam

Kotmara ves, 29. junija. Na občnem zboru Kmečke zveze za Slovensko Koroško so soglasno sprejeli pismo Zavezniškemu svetu za Avstrijo, v katerem med drugim poudarjajo:

„Odločitev, ki jo je sprejel Svet zunanjih ministrov v Parizu, je krivična, ker se pri tem niso upoštevale želje prizadetega ljudstva, prav tako se niso upoštevale vse žrtve, ki smo jih koroški Slovenci doprinesli v narodno osvobodilni borbi na strani zaveznikov.

Kako v resnici izgledajo tako imenovane manjšinske pravice, ki jih nam danes ponovno obetajo, prikazujejo naše izkušnje po letu 1920. Nasilna germanizacija, gospodarsko, kulturno in politično zapostavljanje, to so posledice takšnih pravic, ki so samo na papirju. Nadaljevanje in konec te žaloigre pa so bili gestapovski zapori, izseljeništvo in koncentracijska taborišča.

Narod, ki so ga že tolikokrat ogoljufali, ne verjame več praznim obljubam.

Vso našo borbo smo vodili za dokončno osvoboditev izpod tujega jarma in za združitev z matičnim narodom. Vsaka druga rešitev je proti naši volji in jo odločno odklanjamo.“

V Parizu so barantali z živim ljudstvom

Žvabek, 29. junija. „V očigled ogromnih žrtev, ki jih je dala Slovenska Koroška v teku zgodovine in še prav posebno v zadnji antifašistični vojni za dosego svoje nacionalne svobode, ne moremo razumeti barantanja z živim ljudstvom v Parizu in zahtevamo revizijo pariških sklepov glede pripadnosti Slovenske Koroške“, poudarja prebivalstvo občine Žvabek v svojem protestnem pismu namestnikom punanjih ministrov štirih velesil.

*

Protetsna pisma proti krivičnim in pristranskim sklepom v Parizu so na sestankih, prireditvah in zborovanjih sprejeli tudi v Podkraju, Št. Janžu v Rožu, Pliberku, Libučah in mnogih drugih krajih Slovenske Koroške. Vse naše ljudstvo je ogorčeno nad krivico, ki so mu jo prizadejali prav tisti, na strani katerih smo koroški Slovenci v minuli vojni zmagali. Te krivice nikoli ne bomo priznali. Naša borba bo zato še odločnejša in vztrajnejša in jo bomo vodili vse dotlej, dokler ne bomo resnično svobodni in na svoji zemlji v miru živeli.

Provokacije in grožnje nas ne bodo omajale

Komaj so bili objavljeni rezultati pariške konference Sveta zunanjih minstrov, že se na Slovenskem Koroškem množijo primeri, ki vzorno prikazujejo, kaj koroški Slovenci v današnji lažidemokratični Avstriji lahko pričakujemo. Da po naših vaseh šovinistični in velenemški elementi grozijo našemu prebivalstvu s ponovnim nasiljem in preganjanjem ter izzivalno obetajo, da »je zdaj prišel čas, ko bomo z OF-ovci in Titovci obračunali«, je samo logična posledica zlonamernega hujskanja in izzivanja avstrijskega reakcionarnega tiska, ki vse to predvideva in pričakuje.

Tako je »socialistično« glasilo »Neue Zeit« dne 21, junija t. l., torej v isti številki, v kateri je objavilo poročilo o rezultatih pariških pogajanj, pod naslovom »Domovina je zmagala« med drugim zapisalo:

»V gotovem smislu je prihodnja doba enaka dobi med plebiscitom leta 1920 in končnoveljavno predajo oblasti v roke Avstrijcem. Tudi tokrat bo v vmesnem času, v katerem tu in tam lahko pride do pojačanih izzivanj, koroško prebivalstvo v svesti si svoje pravice in večje moči proti vsem morebitnim zadnjim obupanim poskusom izpodkopavanja miru v deželi, ostalo mirno in odločno.«

Torej prvi dan po objavi rezultatov pariških pogajanj si »Neue Zeit« že drzne govoriti o »pojačanih izzivanjih« in o tem, da je prihodnja doba enaka oni po tako imenovanem plebiscitu 1920.leta. Splošno je znano, da so bila v času po letu 1920 na Slovenskem Koroškem izzivanja in napadi velenemških šovinistov na Slovence in slovenske prireditve na dnevnem redu, da je eksekutiva prepovedala in preprečila slovenske prireditve, skratka, v tej dobi so z vsemi sredstvi, celo z ubojem, poskušali preprečiti sleherno udejstvovanje koroških Slovencev in jih kot narod sploh uničiti. Očitno pa bi bilo to »Neue Zeit« in njenim urednikom tudi danes prav. Toda ti gospodje naj ne pozabijo, da 1949 ni 1920 in da koroški Slovenci od danes niso koroški Slovenci od takrat. Onusno vlogo, ki jo igra »Neue Zeit«, pa bodo končno spoznali tudi avstrijski socialistični delavci in se ne bodo pustili izrabljati za podla izzivanja proti koroškim Slovencem, ki se kot delovno ljudstvo borijo proti istemu razrednemu sovražniku.

Kdo poskuša izpodkopavati mir v deželi, pa je tudi splošno znano. Niso koroški Slovenci tisti, ki kalijo mir, temveč teroristične bande, ki se imenujejo Wurfkomande, šovinistični in nacistični elementi, ki stalno izzivajo in napadajo Slovence in antifašiste. »Neue Zeit« pa te elemente, ki dejansko povzročajo nemir v deželi, vneto zagovarja, čeprav se imenuje »organ delovnega ljudstva Koroške«. Zagovarjati teroristične bande pa ni naloga delavskega lista, kajti tudi vsak avstrijski delavec obsoja provokacije Wurfkomand in šovinističnih elementov ter jih nikoli ne bo odobraval.

V svoji številki z dne 29. junija t. l. pa tudi »Volkszeitung« ne zaostaja, ko piše: »Z vsem poudarkom bi svarili pred ponavljanjem nebrzdanega hujskanja in nadaljevanjem gesel o »zatiranju in mučenju«, o »nasilju in sistematični germanizaciji«, o »novem suženjstvu in napadih velenemških šovinistov«, o »reakciji in domačih janičarjih.«

Kdo na Koroškem hujska in izziva, smo že ugotovili in naše ugotovitve so se izkazale kot točne. Ponovno pa poudarjamo: hujskači so velenemški šovinisti, nasledniki Maier-Kaibitscha in njegovega »Heimatbunda«, ki jim danes »Neue Zeit« in »Volkszeitung« vneto sekundirata. Koroški Slov. imamo pravico, da opozarjamo na vse krivice, ki jih nam kljub naši junaški nardno-osvobodilni borbi delajo prav tisti, ki so do zadnjega nosili Hitlerjevo uniformo in da se borimo za svoje najosnovnejše pravice.

Če pa »Volkszeitung« v istem članku smatra, da je poklicana, da žali in omalovažuje mogočno demokratično gibanje v svetu, na strani katerega se tudi koroški Slovenci borimo za svojo nacionalno in socialno svobodo in enakopravnost, za mir in slogo, za resnično demokracijo, za boljšo bodočnost delovnega ljudstva, proti imperialističnemu izkoriščanju in zasužnjevanju, proti vojnim hujskačem, potem naj bo. Toda to demokratično gibanje, ki se širi in krepi tudi v Avstriji in na Koroškem, bo končno zaustavilo tudi hujskaško in lažno gonjo »Volkszeitung« in »Neue Zeit« in končnoveljavno obračunalo z izkoriščevalci delovinh množic ter vsemi, ki še mislijo, da lahko živijo na račun dela in truda drugih.

Nenačelno opravičevanje sporazuma o Avstriji

Sporazum med Sovjetsko zvezo in tremi imperialističnimi državami o avstrijski pogodbi, ki ignorira upravičene zahteve in življenjske koristi koroških Slovencev ter socialistične Jugoslavije, se kaže v stolpcih informbirojevskega tiska, v globoki nenačelnosti in prevračanju zgodovinskih dejstev.

Splošno znano je, da so stali komunistični listi, ki danes vodijo dirigirano in nemoralno kampanjo proti FLRJ, vse do objave resolucije Informbiroja na stališču, da temelje jugoslovanske zahteve nasproti Avstriji in pravice koroških Slovencev do popolne nacionalne svobode na pravičnosti in načelih resnične demokracije ter samoodločbe narodov. V času, ko so uživale zahteve FLRJ uradno podporo vlade Sovjetske zveze, so tisk držav ljudske demokracije, pariški list „Humanité", tržaški „Lavoratore" in drugi razgaljali prizadevanja treh zahodnih sil, da bi s teptanjem visokih načel, razglašenih v protifašistični vojni, povzročili zavezniški Jugoslaviji in slovenskemu narodu na Koroškem največjo zgodovinsko krivico.

Danes, ko je treba upravičiti sankcioniranje imperialistične krivice, storjene socialistični Jugolaviji in koroškim Slovencem, s katero se je strinjala tudi Sovjetska zveza, so se informbirojevski listi kot na povelje odpovedali svojim prejšnjim načelno pravilnim razlagam in zašli v potvarjanje zgodovinskih dejstev. Tako piše glasilo KP Avstrije „Volksstimme", da ni Sovjetska zveza „nikoli soglašala z jugoslovanskimi zahtevami" in da je bilo prejšnje sovjetsko podpiranje ozemeljskih zahtev Jugoslavije „samo formalno". Komaj pred tremi meseci, ko je sovjetski veleposlanik v Londonu Zarubin uradno podprl kompromisne predloge vlade FLRJ, je list „Volksstimme" pisal, da „tri zapadne sile z odklanjanjem utemeljenih in pravilnih jugoslovanskih zahtev sabotirajo sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo."

Pariški list „Humanité", ki se je svoječasno prav tako zavzemal za načelo samoodločbe in priključitev Slovenske Koroške k Jugoslaviji, je sedaj padel v tako nenačelnost in prevračanje zgodovinske stvarnosti, da neposredno zanika obstoj strnjenega slovenskega področja na Koroškem. Časopis „Humanité" piše dobesedno, da skuše jugoslovanska vlada svojo pravico do Slovenske Koroške dokazati z napačnimi statistikami, „ki se ne nanašajo na žive, temveč na mrtve". S tako nenačelnostjo in očividnim potvarjanjem brani „Humanité" sporazum o nedotakljivosti nepravične jugoslovansko-avstrijske meje.

Vidalijev „Il Lavoratore" v Trstu se je znašel v še bolj nezavidljivem in nenačelnem položaju. Ko je dr. Bebler na londonskem zasedanju namestnikov ministrov stavil kompromisne predloge vlade FLRJ, je „Il Lavoratore" slovesno obtožil Jugoslavijo, „da je prodala Slovensko Koroško imperialistom" Danes pa, ko Sovjetska zveza soglaša z zahtevami imperialistov, naj Slovenska Koroška še nadalje ostane pod jarmom avstro-nemških ponemčevalcev, glasilo Vidalijeve frakcije avtomatično soglaša z imperialistično politiko zasužnjevanja in zatiranja malih narodov. „Il Lavoratore" je šel še dalje in neumorno trdi, da Jugoslavija z odklanjanjem nepravičnega sklepa in diktata sveta ministrov „znova dokazuje svoj buržoazni nacionalizem."

Tako se svete pravice narodov do samoodločbe in narodnega zedinjenja, ki jih priznavajo in spoštujejo v vseh resnično demokratičnih držav, spreminjajo pri breznačelnih navdihovalcih informbirojevskega tiska v „buržoazni nacionalizem". Očitno je, da je informbirojevskim listom do načelnosti in stvarnosti prav toliko kot organizatorjem informbirojevske kampanje do resnice in morale.

S sankcioniranjem obnovitve nepravičnih sklepov imperialistične pogodbe v Versaillesu in v obrambi sklepa, da je Avstrija oproščena reparacijskih obveznosti do zavezniške in socialistične države, se je informbirojevski tisk postavil glede avstrijske pogodbe na stran reakcionarnega zapadnega tiska in se skotalil na politične postojanke imperialistov. Že od konca vojne zavzemajo zapadni tisk in uradni predstavniki imperialističnih držav stališče, da so meje saintgermainske Avstrije nedotakljive, zanikujejo pravice koroških Slovencev do narodne združitve s slovenskimi brati v FLRJ in odrekajo kakršne koli reparacije državi, ki je trpela zaradi avstrijskih čet, ki so sodelovale pri nemški agresiji.

Vse do zadnjih dni pariškega zasedanja Sveta ministrov — do trenutka, ko so se štiri sile odločile za tajno zasedanje — je ves resnično demokratični tisk na svetu imel stališče zapadnih sil vseskozi za negativno in globoko nasprotujoče demokratičnim načelom pri reševanju narodnih in drugih mednarodnih vprašanj. Po pariškem sporazumu je tisti del demokratičnega tiska, ki je v službi Informbiroja, zdrsnil s poti demokratičnih načel in načelnosti ter sprejel stališče imperialističnih sil v avstrijskem vprašanju. Glasilo KP Avstrije „Volksstimme" v celoti soglaša s stališčem kanclerja Figla in dr. Gruberja glede narodnih pravic slovenskega naroda na Koroškem in pozdravlja pariški sporazum predvsem zaradi tega, ker je „ohranil in zavaroval avstrijske meje", ker je koroškim Slovencem odvzel pravico do narodne svobode in priključitve svoji matični državi. Gruberjevo izjavo o priznanju nekakšnih kulturno-prosvetnih pravic koroškim Slovencem so sprejeli voditelji KP Avstrije kot svojo teorijo in jo vsiljujejo namesto samoodločbe narodov. „Volksstimme" si drzne imenovati tako stališče v narodnem vprašanju, ki je dejansko stališče imperialistov, za „internacionalistično stališče", s čimer se je znašla na postojankah avstrijskih socialdemokratov kova Bauerja in Rennerja, ki sta tudi zapirala narodno vprašanje v okvir kulturno-prosvetnih vprašanj in pozabljala na imperializem ter njegovo kolonialno politiko. Glede pravičnega povračila škode za materialna porušenja in opustošenja v okupirani Jugoslaviji se „Volksstimme" popolnoma strinja z izjavo kanclerja Figla, da Avstrija ni „dolžna plačati reparacij".

Imperialistično politiko do slovenskega naroda na Koroškem je v celoti sprejelo tudi glasilo KP Francije „Humanité", ki je naenkrat odkrilo, da so jugoslovanske zahteve do Slovenske Koroške „šovinističnega značaja". Dejstvo, da so se z dejanji razkrinkale informbirojevske bajke o sporazumevanju Jugoslavije z imperialisti, in pa dejstvo, da je Sovjetska zveza sprejela imperialistično stališče nasproti Jugoslaviji in koroškim Slovencem, sta postavila „Humanite" v isto vrsto z najreakcionarnejšim tiskom na Dunaju, ki označuje pravične ozemeljske zahteve Jugoslavije za „šovinizem". Očitno je, da taka kršitev demokratičnih načel in pravic malih narodov ovira „Humanité" kot kost v grlu, kajti vse to samo po sebi pobija hrup Informbiroja o dozdevnem sporazumevanju Jugoslavije z imperialisti. Zato dokazuje ofenziva proti upravičenim zahtevam do Avstrije z dokazi, ki jih uporabljajo imperialisti samo to, da se je znašel informbirojevski tisk na postojankah reakcionarnih imperialističnih listov, ki branijo zavojevalno politiko imperialistov ter zanikajo narodne pravice in svoboščine narodov. (Tanjug)

Ljudska armada Kitajske je prodrla globoko v pokrajino Fukien

Šanghaj. Agencija Nova Kitajska poroča: Narodnoosvodilna armada napreduje vedno globlje v pokrajino Fukien. Osvobodila je okrožno mesto Kutien, ki leži ob važnem cestnem križišču 80 km severozapadno od Fučoua, glavnega mesta pokrajine Fukien.

V Nanpingu, važnem prometnem središču, oddaljenem 60 km zapadno od Kutiena, je narodnoosvobodilna armada zaplenila sovražno municijsko skladišče z 19 topovi in 80.000 granatami.

Po vojnem komunikeju tretje operativne armade narodnoosvobodilne vojske Kitajske je zelo majhnemu številu Kuomintangovih vojakov uspelo pobegniti po morju iz Šanghaja in 15 okrožnih mest v šanghajski oblasti. Kuomintangove čete so izgubile med operacijami na tem področju 150.000 vojakov. Med njimi je bilo ujetih nad 94.000, vdalo se 44.000, 15.000 vojakov pa je bilo ubitih ali ranjenih.

Število uničenih Kuomintangovih enot dosega 12 popolnih divizij, vštevši celotno 27. armado in enote 51., 21. in 123. armade. Glavnina petih divizij 12. in 75. armade je bila uničena.

Med zaplenjenim Kuomintangovim orožjem je več kot 1400 topov in nad milijon granat, 7000 strojnic, 11 milijonov nabojev, 49 tankov, 70 oklopnih voz, nad 1000 motornih vozil, 86 lokomotiv, 40 železniških vagonov, oklopni vlak, 6 motornih čolnov in ena ladja. Prav tako je narodnoosvobodilna armada sestrelila eno sovražno letalo ter poškodovala 11 tankov in 18 ladij.

General Čang Čih Čung, ki je vodil „mirovno delegacijo" Kuomintangove vlade pri aprilskih razgovorih, je pozval člane Kuomintanga, naj priznajo svoj neuspeh in prenehajo brezupno vojno ter „začno iskreno sodelovati s Komunistično partijo Kitajske."

V svoji izjavi, dani v Pekingu, je general Čang rekel, da mu je 80-dnevno bivanje v Pekingu odkrilo velikanske spremembe v življenju Kitajske, ki so poroštvo za srečno prihodnost ljudstva in države. Nato je dal priznanje Komunistični partiji Kitajske, ki je s svojim neutrudnim delom in borbo skozi 20 let pokazala, kako je treba služiti ljudstvu in kako se gradi srečna prihodnost države.

Anglo-ameriška večina v onemogočiti sprejem držav

New York (Tass). Predstavniki angloameriške večine v Varnostnem svetu so nastopili med razpravo o sprejemu novih članov v OZN proti sovjetskemu predlogu, da bi hkrati sprejeli vseh 12 držav, ki so vložile prošnje. Ameriški, britanski in francoski predstavniki so poudarili, da se bodo še nadalje upirali sprejemu Albanije, Mongolske ljudske republike, Bolgarije, Romunije in Madžarske, podpirali pa bodo argentinski predlog za sprejem Transjordanije, Portugalske, Irske, Avstrije, Italije, Finske in Ceylona.

Predstavnik Ukrajinske sovjetske socialistične republike Manuilski je ob tej priložnosti razkrinkal politiko angloameriškega bloka v zvezi s sprejemom novih članov v OZN in poudaril, da bi radi izrabili postavitev sprejema novih članov na dnevni red kot povod za nove napade na načelo soglasnosti velesil.

Ker je predsednik Varnostnega sveta formalno predlagal, naj bi obvestili Generalno skupščino, da se ni mogoče sporazumeti glede sprejema novih članov, so razpravljenje o tem vprašanju preložili na prihodnjo sejo.

Varnostnem svetu hoče ljudske demokracije v OZN

RAZVOJ KMETIJSTVA V

novi Jugoslaviji

Pri melioracijskih delih v kmetijstvu sodeluje tudi prebivalstvo mest

Ker je borba za dvig življenjske ravni ljudstva nujno povezana z delom in napori za pridobitev novih njiv in travnikov iz nekaterih močvirij, zemljišč, ki so izpostavljena poplavom, in predelov, ki so zaraščeni z neproduktivnimi rastlinami, sodeluje pri melioracijskih delih prostovoljno tudi prebivalstvo mest. OF organizira in vključuje v ta dela vedno širše množice mestnega prebivalstva.

V okolici Ljubljane redno pomagajo ljubljanski frontovci s popoldanskim delom pri raznovrstnih melioracijah. Sedaj meliorirajo mengeško-trzinsko polje, da bo ljubljanski trg imel dovolj cenene zelenjave. Meliorirajo tudi področje potoka Pšate, da preprečijo poplave potoka in da izsušijo 900 ha veliko zamočvirjeno polje pod Trzinom. Pri delu si pomagajo s buldožerji in drugimi stroji. Organizirano imajo stalno brigado, ki vsak dan nekaj ur pomaga 22 stalnim delavcem.

Na ta način delo hitro napreduje in ker delajo povsod tako, prihajajo z dneva v dan novi hektarji v obdelavo, vsled česar pridelek iz leta v leto raste.

PARIZ (Tass). Pariški listi poročajo, da je bilo spuščenih na svobodo sedem članov De Gaullistične stranke, ki so se udeležili zarote proti francoski republiki.

RIM (Tass). V Bologni je bilo zborovanje izvršilnega komiteja Svetovne študentske zveze.

PO ŠIRNEM SVETU

BRUSELJ. Notranje ministrstvo je dne 27. 6. 1949 sporočilo na slednje rezultate volitev v Belgiji: v poslansko zbornico je bilo izvoljenih 66 socialistov (69 v letu 1946), 12 komunistov (23), 104 krščanskih socialcev (92) in 30 liberalcev. Volitve so pokazale delni napredek katoličanov, močan porast liberalcev, nazadovanje socialistov in komunistov.

MILANO, (Tanjug). Dne 27. junija t. l. je prispela v Milano na II. kongres Svetovne sindikalne federacije delegacija Zveze sindikatov Jugoslavije. Delegacijo vodi predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije Djuro Salaj.

LEIPZIG, (Tanjug). Tako imenovana „neodvisna sindikalna organizacija", ki je organizirala izzivalno stavko na zahodnoberlinskih železnicah, je objavila, da je po ukazu zahodnih poveljnikov Berlina prenehala s stavko. Spričo tega poudarja napredni berlinski tisk, da ta ukaz zahodnih oblasti najbolj dokazuje, za čigave koristi so stavkali železničarji v zahodnem Berlinu.

MOSKVA, (Tanjug). V Moskvo je prišla francoska trgovinska delegacija, ki se bo pogajala za nov sovjetsko-francoski trgovinski sporazum. Delegacijo vodi francoski ambasador v Moskvi.

ATENE (Tass). Valisios Markozinie, Kornej Nikoladis in Emamuil Ligeros, ki jih je atensko vojaško sodišče pred dvema dnevoma obsodilo na smrt, so poslali po tujih novinarjih poslanico znanim političnim funkcionarjem in organizacijam različnih držav. V svoji poslanici pripominjajo, da so jih na podlagi lažne obtožbe obsodili brez preiskave in celo brez formalnega zaslišanja. Vsi trije prosijo za neposredno posredovanje, kajti smrtno kazen nad njimi bodo sicer izvršili v nekaj dneh.

TOKIO. Dne 29. junija 1949 je začelo stavkati 80.000 japonskih topilniških delavcev zaradi neuspeha pri pogajanjih za zvišanje plač z delodajalci.

LONDON. Število stavkajočih pristaniških delavcev v Londonu se je zvišalo na 6000.

SOUL (Reuter). Kim Koo, odločni politični nasprotnik prezidenta južnokorejske republike je bil ustreljen od nekega moža v uniformi poročnika korejske armade. Koo, ki je bil v letu 1944 prezident korejske izgnanske vlade v Čunkingu, se je vedno odločno postavil za združitev obeh delov Koreje.

LONDON (Tass). Na letni konferenci deželne zveze angleških gradbenih delavcev so soglasno sprejeli resolucijo, v kateri pozivajo vlado, da čimprej začne z nacionalizacijo gradbene obrti.

DELHI (Tass). V številnih indijskih pokrajinah je prišlo do kmečkih vstaj proti nepopisnemu izkoriščanju in zatiranju, pri katerih je bilo 11 kmetov ranjenih in 80 aretiranih.

ATENE. Zastopniki delavcev in kmetov različnih organizacij in znanstvenikov so ustanovili skupni stalni komite za mir v svobodni Grčiji. Komite se že zdaj bavi z predpripravami za sklicanje grškega kongresa za mir.

LONDON, (Tass). Sekretar laburistične organizacije v mestu Bewsy (Lancashire) Sedgely je podal kot sekretar ostavka in se pridružil Komunistični partiji. Sedgely je bil dolgih petnajst let član laburistične stranke.

OSLO. Delavci konzervne industrije na Norveškem so začeli stavkati, ker niso ugodili ujihovi zahtevi po zvišanju plač.

TRST. Zavezniška vojaška vlada Sovbodnega tržaškega ozemlja je prepovedala zborovanje Komunistične partije Trsta ki bi moralo biti dne 30. junija t. l.

HAAG. Nizozemski tisk opozarja na nesoglasja, ki so nastala med državami Beneluksa (Belgija, Nizozemska, Luksemburg). „Heat Freje Folk", „Taid", „Allgemain Handelblad" in drugi poudarjajo v uvodnikih, da so se nesoglasja med Nizozemsko in Belgijo v zadnjem času precej zaostrila. „Folkskrant", ki je blizu vladi, obdolžuje belgijske poslovne kroge, da „ne podpirajo" koristi Nizozemske. „Algemain Handelsblad" pripominja, da zamisel o ustanovitvi Beneluksa postaja nepopularna.

HELSINKI (Tass). V mestu Helsinki so odprli drugi kongres demokratične narodne zveze Finske, ki se ga je udeležilo 304 delegatov kot zastopnikov 140.000 članov.

Umrl je veliki hrvatski in jugoslovanski pesnik

VLADIMIR NAZOR

Ob zori 19. junija je umrl veliki hrvatski in jugoslovanski pesnik Vladimir Nazor, hrabri borec za svobodo in neodvisnost nove Jugoslavije. Ugasnilo je svetlo življenje, končano je velikansko književno delo.

Književno delo Vladimirja Nazorja je zelo obsežno: kot pesnik in kot prozaist je zapustil po svoji pol stoletja trajajoči književni delavnosti mnogo strani, ki spadajo med najlepše, kar je napisanega v jugoslovanski literaturi. V začetku Nazorjevega pesniškega dela je našlo svoj močni izraz življenje hrvatskega naroda pod tujčevo oblastjo. Ko je pel še v svojih prvih delih o tegobah teh dni, in jim postavljal nasproti svetle vizije stare slovanske poganske svobode, je Nazor izrazil svoj prvi srdit protest in odkril glavno smer, osnovno misel, ki bo šla skozi vse njegovo pesniško delo: globoki patriotizem, ljubezen do delovnega ljudstva, prezir do vseh tlačiteljev, do vseh sejalcev mržnje in mračnjaštva, političnih, verskih ali filozofskih, hrepenenje po sreči svojega naroda. To hrepenenje je našlo svojo poetično uresničevanje v tisti močni sončni svetlobi, ki blesti iz Nazorjevih stihov, iz njegovih pesmi o bogovih, junakih in vilah, iz vse te poezije, katere svetloba je v dneh suženjstva pomenila klic k borbi. Vpliv Nazorja na patriotično narodnoosvobodilna stremljenja pred prvo svetovno vojno je bil zelo velik. Demokratični elementi postajajo vedno bolj vidni v Nazorjevih delih. Pred koncem vojne (1917) je nastala njegova klasična »Šikara«, ki je simbol naroda — ljudstva, ki osvaja svoje mesto pod soncem, kjer so nekoč stali velikani.

V Nazorjevi liriki je to hrepenenje po svetlih prostranstvih zraslo in prehaja v pesnikovo osebnost, toda prav zaradi tega vzbuja iste občutke, iste misli in isto hrepenenje za svobodo.

V stari Jugoslaviji je Nazor dalje pel o svobodi in iskal svetlobe, ki je ni bilo.

Svetlobo je Nazor zagledal v dnevih, ko so narodi Jugoslavije pod vodstvom Komunistične partije dvignili zastavo oborožene vstaje proti okupatorjem. Mračnega decembrskega dne 1942 je Vladimir Nazor napisal najlepšo pesem svojega življenja. V 67. letu se je prebil iz okupiranega Zagreba na osvobojeno ozemlje, da bi se popolnoma pridružil narodu, ki se je boril v revoluciji. Prehodil je z ljudskimi borci stotine kilometrov, ustvarjal pesmi, ki jih je ljudstvo pelo v boju. Njegova prva knjiga pesmi, v katerih je iskal svetlobe v davnih dneh zgodovine jugoslovanskih narodov, so bile njegove »Slovanske legende«, zadnja pa, v kateri je opeval najdeno svetlobo, so njegove »Legende o tovarišu Titu«.

Ljudstvo je z odprtimi rokami sprejelo in priznalo delo Vladimirja Nazorja in ga v osvobojeni Hrvatski izbralo za predsednika Prezidija Sabora Ljudske republike Hrvatske.

Ogromne množice so spremljale Vladimirja Nazorja na njegovi zadnji poti

V torek, dne 21. junija 1949 je bil pogreb velikega pesnika Vladimirja Nazorja. Že v zgodnjih jutranjih urah so se proti Markovemu trgu premikali tisoči ljudi, ter dalje proti palači Sabora, kjer so ležali posmrtni ostanki velikega sina Hrvatske, Vladimirja Nazorja. Tisoči in tisoči delovnih ljudi glavnega mesta Hrvatske so izkazali čast svojemu velikemu pesniku in borcu. Častno stražo ob katafalku so imeli najbolj znani predstavniki kolektivov, ustanov in šol ter množičnih organizacij. Okrog 11. ure so se prišli poslovit od pokojnega ministri zvezne vlade in predsednik zveznega sveta. Kmalu nato so prišli predstavniki Jugoslovanske armade na čelu z generallajtnantom M. Kuperšaninom.

Ob 11.30 so prevzeli častno stražo najboljši člani pionirske organizacije mesta Zagreba, nato člani Društva hrvatskih književnikov, univerzitetni profezorji, člani Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti in za njimi predstavniki Centralnega komiteja Ljudske mladine Hrvatske.

Okrog poldneva se je pričel poklonit spominu Vladimirja Nazorja maršal Tito v spremstvu predsednika vlade Ljudske republike Hrvatske, Vladimirja Bakariča in notranjega ministra vlade LR Hrvatske Ivana Krajčiča ter je položil venec z napisom: »Velikemu narodnemu pesniku, mojemu vojnemu tovarišu Vladimirju Nazorju. Tito.«

Za maršalom Titom so se poklonili spominu velikega pesnika predsednik vlade LR Slovenije Miha Marinko in predsednik Prezidija Ljudske skupščine LR Slovenije Josip Vidmar.

Nato so se v častni straži zvrstili predstavniki Oblastnega ljudskega odbora zagrebške oblasti, predstavnice glavnega odbora AFŽ Hrvatske, ljudski poslanci LR Hrvatske, člani vlade LR Hrvatske, predstavniki Glavnega odbora Ljudske fronte Hrvatske, predstavniki Prezidija Sabora in za njimi člani Centralnega komiteja Komunistične partije Hrvatske, kot poslednji so imeli stražo predsednik vlade dr. Vladimir Bakarič, generallajtnant Milan Kuprešanin, predsednik Sabora dr. Zlatan Sremac in podpredsednik Prezidija Sabora Mile Počuča.

Vse do 13. ure so izkazovali zadnjo čast velikemu pesniku predstavniki zagrebških delovnih kolektivov in velike množice Zagrebčanov.

Ob 16. uri so predsednik vlade dr. Vladimir Bakarič, predsednik Sabora dr. Zlatan Sremac, generallajtnant Mile Kuperšanin, podpresed. Prezidija Sabora Mile Počuča, predsednik Zveze književnikov Jugoslavije Ivo Andrič, tajnik Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti Branimir Bušič prenesli krsto s posmrtnimi ostanki Vladimirja Nazorja iz palače Sabora na topovsko lafeto. Nato so se poslovili od pokojnega minister Božidar Maslarič v imenu zvezne vlade, generallajtnant Kuperšanin, v imenu Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti Anton Barac, v imenu Zveze književnikov Jugoslavije Ivo Andrič in v imenu hrvatskih književnikov Slavko Kolar.

Pogreba so se udeležili ministri zvezne vlade, podpredsed. Prezidija Ljudske skupščine FLR Jugoslavije, člani Prezidija Sabora, člani vlode z dr. Vladimirjem Bakaričem na čelu, ljudski poslanci, predstavniki Jugoslovanske armade, člani Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, predstavniki Uprave zveze književnikov Jugoslavije, člani Društva hrvatskih književnikov in predstavniki republiških društev književnikov ter predstavniki množičnih organizacij.

Na lafeto so položili venec maršala Tita; v sporedu pa so nosili vence Prezidija Ljudske skupščine FLR Jugoslavije, Sveta narodov FLRJ, Prezidija Sabora Hrvatske vlade LR Hrvatske, CK KP Hrvatske, Jugoslovanske armade, Zveznega odbora Ljudske fronte Jugoslavije, Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, Zveze književnikov Jugoslavije, vence republiških vlad, za njimi stotine venec množičnih organizacij, prosvetnih društev, enot Jugoslovanske armade, delovnih kolektivov itd.

Desettisoči delovnih ljudi so se pridružili sporedu, da spremijo velikega pesnika in borca Vladimirja Nazorja na njegovi zadnji poti.

Ob grobu na Mirogoju se je poslovil od velikega pesnika in patriota predsednik vlade LR Hrvatske dr. Vladimir Bakarič. Nato je godba zaigrala Leninov marš, enota Jugoslovanske armade pa je izstrelila tri salve.

NA POHODU

Vladimir Nazor

Drvar, 28. I.

Drvar je mestece na široki ravnini med gorama Klekovnjačo in Jadovnikom. Po njej teče potok Unac, ki se nekje niže izliva v Uno. Hribi so skalnati. O snegu ni sledu, sonce greje, kakor pred pomladjo.

Vstal sem v samotni koči, kjer sem prespal, šel sem čez most in v mesto. Prehodil sem del Drvarja. Mestece se raztegnilo ob cesti, se tu in tam povzpelo na hribček. Hiše so kamenite, precej velike, mnoge med njimi so poškodovane do neporabnosti, »Šipadova« tovarna celuloze je zgorela, prav tako cerkev in še druge stavbe.

Nasproti stavbe, kjer so ujeti domobranci, stoji majhno partizansko skladišče. Stopil sem in zaželel kos mila.

»Ne morem ga dati brez dovoljenja. Prijavite se tam pri tistile hišici. Tam je intendantura.«

Šel sem. Pred vrati intendanture je stala partizanka.

»Zdravo, tovariš Nazor! Ali si zdrav in vesel?«

»Zdrav sem, vesel pa ne.«

»Zakaj ne?«

»Nimam nikogar, ki bi mi opral srajco, spodnje hlače in dva robca.«

»Bom pa jaz. Prišla bom danes popoldne.«

»Pa ti vendar nosiš puško in bombe«, sem se pošalil.

»Bom že odložila, samo da boš tudi ti vesel.«

Pozdravil sem jo in stopil v hišico, kjer so mi dali mila in vzeli užigalnik v popravilo.

Ko sem se vračal sem stopil na žago. V kratkem času so mi napravili polico, ker v moji sobi ni bilo nobene omare, pa so stvari kar tako ležale po tleh. Zmagoslavno sem jo nesel domov in ker so mi medtem prinesli tudi mizico in še majhno preprogo, sem pričel urejevati sobo.

Prišel je Tito.

»Sijajno! koliko ste jih že pospravili?«

»Tale je četrta.«

»Žal mi je, toda tudi udobnosti te — bi dejal — ne boste uživali.«

»Tovariš Tito, tako pa ne bo. Bivanje v Drvarju mi prav posebno ugaja. Ne bom se dal kar tako spoditi od tod.«

»Tudi meni je Drvar pri srcu, a ne samo zato, ker je lep, marveč ker se je v njem začelo naše gibanje in ker smo se zanj srdito borili. Tu smo med svojimi pravimi ljudmi. A vse zaman. Nova silna ofenziva z več strani, z orožjem in z vsemi sredstvi, ki jih mi nimamo, nas sili, da se bomo spet čim nagleje premikali.«

»Tudi jaz bom storil to. Videli boste.«

»Že zdajle vidim. Svetujem pa Vam, da zložite iz kovčka samo najnujneše stvari. Doživeli ste »partizanski gozd«, prav gotovo pa Vas čaka še marsikaj.«

»No, če je tako, pa potujmo!«

*

Pod večer smo spet poslušali radio in izvedeli za najnovejše dogodke na naših bojiščih. Na Sanskem mostu in pri Kninu se naši dobro drže; odbili so napad, ujeli sovrašnike in si pridobili plena. Toda sovražniki (Nemci, ustaši in domobranci) prodirajo s severozahoda; po Slunju bi nam mogli vzeti še Bihač, ki ga že bombardirajo.

Zdi se, da hočejo prav tod mimo.

29. I.

Danes je prav gotovo že mesec dni, kar sem odšel iz Zagreba, kjer sem čakal najmanj poldrug mesec na ugodni trenutek za prehod »čez Rubikon«. Če bi bil moral še čakati, bi ta sovražna ofenziva najbrž hudo otežkočila moj beg, dejal bi celo — preprečila. Zdaj sem pa torej sredi vrtincev in v nevarnosti, toda v svobodi pod pomladnim drvarskim nebom in soncem.

Kako le čas hitro mine! Le kako se človek tako lahko odpove udobnosti in komfortu kako se vsemu privadi.

Ko bi bil mlajši!

Letalo!

Vredno je, da se človek skrije. Bihač so srdito bombardirali, ubili so mnogo otrok in žena, ki so bežali po cesti nam nasproti. Tudi Bosanski Petrovac so že napadli. Morda je danes Drvar na vrsti.

Vzpenjali smo se po klancu za hišo in vstopili v skalnato votlino z visokimi trdimi oboki. To je varno zaklonišče. Na zunaj je videti kakor skala Polifema, enookega sina boga Neptuna, v notranjosti pa je ozka, mračna in vlažna. Pravijo da je globoko v votlini jezerce, iz katerega ob močnih nalivih naraste voda, ki teče skozi votlino in se v slapovih vali po strminah, grmi in se peni.

Otroci iz mesteca so nas prehiteli.

Letalo se je približalo, krožilo nad mestom, izginilo pa se je spet vrnilo. Zdaj smo skriti v notranjosti skale, pa spet sedimo pred vhodom in se grejemo na soncu. tudi peščica otrok je z nami. Kramljam z njimi o berilih iz čitank, ker včasih obiskujejo partizansko šolo. Tudi mene poznajo. Kadar grem h kosilu, ga delim z njimi. Živahni in bistri so ti otroci. Ženske tudi zdaj ne tratijo časa po nepotrebnem; ne ječe in ne jadikujejo; šivajo in pleto. Ena izmed njih mi krpa nogavico, gumb na bluzi mi je že prišila, druga mi pa je ponudila ogrinjalo, da ne bi sedel na golem kamnu.

Tako mi je minil skoraj ves dan v visoki votlini, kjer prenočujejo samo čuki in golobi, iz katerega je krasen razgled na ravnino na Drvar in na planine na onstran vode.

Na večer sem zdrsnil v dolino in pristopil k mizi v našo hišo.

Komandirji so zasliševali letalca nemškega bombnika, ki ga je neki kmet strelil s puško; rešil se je s padalom, trije njegovi so pa zgoreli.

Najbolj žalostno pa je pri tem to, da je ta rušilec naših hiš in ubijalec naših ljudi, ki beže po cestah, naš človek. Hrvat v nemški uniformi in v nemški službi.

Partizani so preprečili, da bi ga ljudstvo kamenjalo.

31. I.

Tovarišu Djidu (Črnogorcu) sem izročil rokopis štirih partizanskih koračnic za »Borbo«, ker jo on nekje — dejal bi, na samem v gozdu — urejuje in tiska.

*

Mračno popoldne deževnega dne. Mokrota in blato povsod.

Čez most preko Unca prehajajo ubežniki v dolgih prevodil. Največ je žena, otrok in starcev. Bledi so, z blatom oškropljeni in trudni. Molče. Tudi bosi otroci so vmes. Matere nosijo malčke oprtiv. Ena med njimi ima na glavi nečke, v njih pa svoje najdražje. Po večini so ti otroci slabo ali pa komaj oblečeni, kar v cunje zaviti. Nekateri ženejo maloštevilne črede, le redki drže za povodce utrujene konje ali krave. Sama beda, siromaštvo, samo golo življenje in še to lačno in nenaspano. Povsod mračnost in strah; nihče ne ječi.

»Od kod, ljudje?« »Iz Banije. S Korduna.« »Ste že dolgo na poti?« »Nekateri tudi že dvanajst dni.«

»Ali so vas z zraka napadali?« »Niso mogli. Podnevi smo se skrivali v gozdu, ponoči pa potovali.« »Pa čemu vse to, in na tak način?« »Bežimo pred nožem. Kot iz tal so zrastli. Nekateri se niti pošteno obleči niso mogli.« »Kdo vas podi?« »Nihče.« »In kam nameravate? Kam?« — »Ne vemo.« In sprevod se je oddaljil čez most.

Nenadoma je tu Tito. Misli na prenočišča in na počitek beguncev v Drvaru, na pomoč v hrani in obutvi; daje ukaze. Slučajno ima pri rokah droban kovček suhih fig, ki jih je dobil v dar iz Dalmacije, pa sam deli malčkom sladki sad; bose otročiče pošlje v bližnjo partizansko stražnico, kjer jim takoj skuhajo čaja in narežejo kruha.

Mrači se, dež lahno prši. Siromaki se v pošastnem prevodu še vedno pomikajo čez most, izgubljajo se v oddaljenem osrednem delu mesteca, kjer jih čakajo po večini poškodovane prazne hiše.

France Kosmač:

VREČA SOLI

V Matijevem domu je bilo osem otrok. Matija kot najstarejši se je prvi zavedel gorja, ki ga je prinesla domu okupacija. Toda vedno je bil sam zase in dolgo ni ničesar ukrenil. Delal je uporno in neumorno s svojo mislijo v srcu. Izogibal se je družbe. Na faro k maši je zahajal vedno bolj poredko; če je le mogel, se je izmuznil in jo po samotnih gmajnah počasi mahnil proti domu. Neke noči pa so se oglasili v hiši partizani. Eden od njih je bil ranjen. Matija je ga skril pod streho in mu nosil hrane. Le materi je povedal. Mati se je bala in od strahu jokala in tožila tako, da je bilo Matiji žal, toda rekel ni nič. Ko pa je partizan okreval, se je Matija odpravil od doma in odšel v hrib. Ranjeni partizan je bil kurir in je ostal na kurirski postaji. Matija pa je odšel v edinico.

Po nekaj tednih, ko bataljon ni imel nobene borbe, je prišla vest, da pripravljajo Nemci ofenzivo. Matija ni imel prave predstave o ofenzivi. V nobeni akciji še ni bil. Puške mu tudi niso dali. Mirno je čakal, kaj bo. Kuhar in borci so se nemirno pogovarjali ob ognju, si pripovedovali svoje zgodbe in ugibali o položaju. Matija pa je molče poslušal. Borci so čistili orožje in pripravljali in krčili opremo.

Pomladansko rano jutro je s prvo svetlobo prodrlo skozi drevje, komaj ozelenelo, s prvimi odprtimi brsti. Matija je mešal močnik in zehal. Komandant pa je sklical zbor in velel pred časom zbuditi borce. Patrole, ki so se ponoči vrnile, so prinesle slaba poročila. Komandant Blaž je pred Bataljonom prav na kratko govoril. Matija je razumel le, da se mora bataljon prebiti preko ceste, tja in tja. Nič kaj ni premišljal, temveč je po končanem zboru šel in dalje mešal močnik. Kmalu po zajtrku pa se je bataljon zbral in uredil za pohod. Kamandant sam je šel ob bataljonu in odrejal borcem, kdo bo nosil kotle in prtlago, ki je služila za oskrbo bataljona. Komandant Blaž se je ustavil tudi pred njim in temno pogledal. Intendantu je dejal:

»Daj mu sol. Nositi jo moraš varno in prinesti na mesto. Odgovarjaš zanjo, kot za puško. Poslati jo moramo na Dolenjsko. Si razumel?« je dejal in ga strmo premeril z očmi.

Matija je vzel vrečo v roke in je ni izpustil. Žalostno je pogledal nanjo in spet komandanta ter se ozrl po borcih. Vsak je bil zatopljen v svoje misli. Nekateri so zvijali iz listja in zadnjih mrvic tobaka čike in kramljali med seboj. Drugi pa ostali mirno in se ozirali skozi drevje po dolini. Matijev pogled je nazadnje spet obvisel na vreči.

Hodili so ves dan in zvečer prišli do ceste. V strogi tišini je bataljon krenil preko ceste. Malo je rosilo skozi veje, hladne megle so rezale v nosnice in oči. Matija je bil truden, vendar se je zvesto držal kolone. Edina njegova misel je bila: vreča soli. Preko ceste so se spustili prvi borci. Tisti trenutek pa se je zasvetilo na cesti kot podnevi. Skozi zrak je zažvižgalo in zapokalo. Matiji je bilo, kot da bi se predramil iz rahlega sna. Zdrznil se je in se naslonil na rob poti. Tovariša pred seboj ni več otipal. Streli so še padali drug za drugim, vedno silneje. Matija je tičal ob robu in se stisnil k zemlji. Čul je, kako so puške tov. odgovarjale, kako so pokali zapirači na njih, čul je šelestenje in treskanje v drevju, nagle korake je dojel, ki so hiteli prav nad njim nazaj, pa zopet naprej in zopet nazaj.

»Hej, Lojze!« je nekajkrat polglasno poklical tovariša kuharja v temo. Toda nobenega odgovora. Začutil je gibanje pred seboj, še strele, toda čez čas je vse obmolknilo. Zganil se je in stopil naprej po poti. V ozki grapi se je nekajkrat spotaknil, ker ni videl, kako pot ostro zavija na levo. Tišina ga je zbegala. V hipu ni vedel, ali naj gre naprej ali nazaj. Sklenil je, da se odpočije in za dne poišče pot. Dobro si je zapomnil cilj in ga še v naprej pri sebi ponavljal. To pot je nekoč že v mladih letih prehodil s stricem. Poiskal si je med usehlim in zgnitim listjem majhno jamo, položil na najbolj suho mesto vrečo s soljo in legel ter naslonil glavo na vrečo.

Zbudil se je v meglen dan. Pogledal je okrog sebe in kmalu ne bi prav vedel, kot da je zlezal v tako neznan in pust kraj. prav malo pod njim je bilo skozi meglo videti cesto, malo dalje na desno razvaline požgane bajte z osamelim visokim dimnikom. Premišljal je pri sebi in dognal, kje je. Pobrskal je po žepih in zagrizel v skorjo, ki jo je bil shranil pred dnevi. Počasi je posvetil zadnjo drobtino. Medtem pa se je pokazalo skozi oblake in meglo sonce. Zganil se je in vstal. Nameril se je naravnost proti cesti. Že je bil na porobku, kjer so se razcvetele trobentice in ga prijetno zmotile s svojo ljubko barvo. Zamikalo ga je, da bi kot nekoč vzel eno v usta in zatrobil. Spomnil se je, kako so se na paši pastirji napenjali in napihovali lica, ko se jim ni posrečilo zatrobiti. On pa je tako dobro znal. Misel, vesela in jasna mu je šla dalje, spomnil se je matere in bratov in svojega tihega doma. Toda ujezilo ga je, ko se je zasačil v teh mislih. Popravil si je vrečo na hrbtu in stopil na cesto, in je nameril širokih korakov naravnost preko.

Že je dosegel drugi breg, ko je zaropotalo nekaj sto metrov od njega. Krogle so piskale in pihale prav nad njegovo glavo. Hej, to pa je mitraljez! Kaj so Nemci? mu je šinilo v glavo. Hitro je stopil naprej in se zagnal v strmi breg. Še je treskalo za njim. Zdelo se mu je, da čuje spodaj na cesti nekakšno divje vpitje, ki ga ni razumel. Pospešil je korake in se zaganjal z vedno večjo silo navzgor.

Dospel je na vrh hriba in sedel. Sonce je bilo visoko in šop žarkov ga je prijetno dosegel. Vroče je bilo. Obrisal si je pot s čela in odpel suknjič. Vrečo s soljo je previdno položil poleg sebe. Začudil se je, ko je začutil, kako mu razbija srce in se noče in noče umiriti. Legel je in ležal čisto mirno. Objela ga je sladka dremavica. Glasovi ptičev, ki so cvrkutali nad drevjem, brenčanje drobnih žuželk v nizki travi in veter, da ga je komaj čutil, vse to je bilo kot tiha pesem, ki mu božajoče lega na dušo in ga sladko vznemirja. Divje streljanje, ki ga je dojel, kot bi mahoma vdrla voda čez jez, ga je prebudilo. Na sosednem hribu je bilo. Prav tam preko je moral.

»Naši imajo borbo tamkaj,« je odločil sam pri sebi. Ni prav vedel, ali naj krene, ali naj še malo počaka. V želodcu se je nekaj oglasilo zamolklo, a dovolj razločno, da je v trenutku občutil strastno željo po jedači. Šel je nekaj korakov proti robu hriba, kjer se je nagnil na drugo stran. Pod seboj je zagledal dolgo vrsto oklopnih voz in tankov. Sedel je in gledal. Lakota pa je bila zmeraj hujša. Kaj če bi šel do prvih hiš, je pomislil. Toda se ni mogel odločiti. Če bi pokusil malo soli? Potem bo žejen. Da, žejen! Kje bi neki mogel piti? Spomnil se je, da teče prav pod njim voda. Edina misel, ki ga je prevzela, ki se je razvijala v njem kot bolečina in žgoča želja z vsakim trenutkom stokrat močnejša, je bila: vode, vode.

Dva dni in dve noči je blodil. Srečno se je dvakrat napil vode, toda šel je, da bi čim prej dosegel cilj. Zadnji kos poti, ki je držala v precejšnjem ovinku do cilja, je bil Matija vesel in miren, čeprav močno zbit in zdelan. Ko je stopal skozi redek gozd je malo manjkalo, da ni zašel prav v nemško kolono, ki je prodirala preko hriba. Počakal je in krenil na desno. Ovinek je bil še večji, toda pot je bila prosta. Še enkrat je prenočil, jutro ga je pripeljalo na cilj.

Oprezal je proti hosti na vrhu hriba, koder ja komandant Blaž naznačil cilj. Zagledal je nekaj tov. Ležali so na tleh. Počasi se je prebil skozi grmovje in po celem prišel med tovariše.

»Hej, Matija!« so se vsi namah, presenečeni od nenavadnega obiska zganili.

»Kod si pa hodil? Lojze je dejal, da si že tamkaj v prvi zasedi padel,« so mu klicali drug za drugim. Matiji pa je bilo lepo pri srcu in ni vedel, kaj bi dejal. Vprašal je:

»Kje pa so drugi?«

»Kakšni drugi? Saj nas je precej. Ne veš, kakšna borba je bila predvčerajšnjim! Obkolili so nas.«

V hosti se je spet nekaj zganilo. Prišel je komandant Blaž. Z resnim obrazom je izpraševal zdaj tega, zdaj onega. Ko je zagledal Matijo, se je na glas začudil:

»Matija, kako pa si romal, da si srečno prišel?«

Matija se je vznemirjen ob vprašanju samo zganil, rekel pa ni nič. Pokazal je smer, od koder je prišel. Obraz komandanta Blaža pa se je zresnil. Vprašal je Matijo:

»Kje pa je sol, ki smo ti jo dali?« Vprašal je iz gole šale in se držal resno kot komandant. Matija pa je vstal in se obrnil ter postavil predse vrečo s soljo.

»Tukaj,« je dejal in pogledal komandanta.

Komandanta je bilo sram in ni vedel, kaj naj odvrne. Čvrsto in iskreno je Matiji stisnil roko.

OTON ŽUPANČIČ:

V brezglasje

O, tukaj v prsih mojih Gospa Sveta
z zvonovi in orglami češčena prestoluje,
v nedotakljive glorije čisti soj odeta
zvestó nad svojim spečim ljudstvom čuje,
mu lepše dneve snuje.

Poleg nje častitljiva kipi gomila,
nažlahtnejše našega rodu v njej
zagrebeno;
sto let je pevec mrtev, neiztrohnjeno
sto let srcé, in pesem, kot prvi dan vsa
mlada, vsa mila,
nas veže v eno.

Po mojih žilah šumé slovenske reke,
budeč neprestano mi dušo s tajnim
trizvokom:
v valove plakajo jelše in sklonjene beke,
srdito jezovi grmé, mostovi z drsnim
lokom
ne vedó za zapreke.

Pel sem in sanjal zornejšo vam bodočnost
vas klical skupaj od severa pa do juga,
zdaj vame zijá razdor, laž laja in
krvoločnost;
in v meni je velika, silna tuga,
in v meni je velika, mirna odločnost
in trda vera v naroda poslanstvo.

V meni je duh obrnjen v onostranstvo:
življenje v svetu tem mi je pregnanstvo:
kaži v brezglasje pot, smrt, blaga druga.

26

PREŽIHOV VORANC

POŽGANICA

Nekateri so ga grdo pogledali, kar pa ni napravilo nanj nobenega vtisa.

Kaplan Mvačnik je skušal popraviti neprijetne posledice.

»Da — ko bi ne bile te garde organi stare avstrijske oblasti...«

»Nekaj moramo storiti!«

»Storiti moramo to, kar je edino potrebno — ustanoviti moramo Narodni svet, organizirati narodne straže in prevzeti oblast!« je zdaj trdo in odločno spregovoril krčmar Oset.

»Potem bomo imeli lahek opravek!« se je ironično zasmejal jetični zaupnik Abraham s Fare. »Delavstvo je že samo, brez nas, strlo oblast in mi nimamo koga razoroževati?...«

Oset pa se to pot ni dal motiti.

»Imamo kaj ali nimamo, to je vseeno! Pravim, da moramo delati, dokler je še čas. Naša sreča je samo ta, da delavci sami ne vedo, kaj hočejo, da njih organizacija še ne deluje. Toda kar še ni, se lahko zgodi. Čisto gotovo je, da delavstvo, a ne samo delavstvo, temveč tudi kmetje — imajo veliko kmetov — da hočejo nekaj drugega, kot hočemo mi! Danes so taki časi... — Potem je tukaj naš stari nasprotnik, ki je ustanovil svoje Bürgergarde. Pred nosom jo imamo v Guštanju, v Dravogradu, — v Pliberku je in v drugih trgih in mestih se poraja. Zdaj pa poglejte, kaj se pravi biti drzen, odločen! Ali je drosa napadla te potuhnjence? Ni jih! Zdaj hodijo še sklonjeni okrog oglov, toda jutri jim že lahko zraste greben.«

»Tako je!« je zagrmelo skoraj iz vseh ust hkrati.

»... zatorej moramo takoj pričeti! Ne smemo se zanašati na Narodni svet v Ljubljani, na antantine čete, na Srbe, na mirovno konferenco! Narodni svet nam bo pomagal, toda on ima sam težkoče, saj se mora boriti s stoterimi sovražniki! Ustanoviti moramo Narodni svet za mežiško dolino — organizirati moramo narodno stražo — zasesti občine, šole, žandarmerijo, železnico, vso upravo!«

»Tako je!«

Zdaj ni bilo ust, ki tega ne bi odobravale.

»Takoj — jutri — zdaj — takoj!...«

»Živijo Narodni svet mežiške doline!« je zavpil kaplan Mvačnik.

»Kdo je Narodni svet?«

»Živijo Jugoslavija!«

Ko se je navdušenje poleglo, je krčmar Oset pomenljivo dejal:

»Kaj pa delavstvo?«

Vsi so zastrmeli vanj.

»O čem mislite?«

»Mislim na delavstvo in na Narodni svet. Delavstvo mora biti zastopano v Narodnem svetu!«

»Delavci so vendar nemčurji — za božja voljo!« je tarnal zaupnik Lužnik. »Pri zadnjih volitvah so rajši glasovali za nemškega kapitalista Metnica kot pa za slovenskega kmeta Grafenauerja.«

»Da bi šli v Narodni svet Pipani, Šinkovci, Apšnarji, Markeci...?«

Deset okroglih rok se je počohalo za tilniki; Lešnik se je pa na glas zakrohotal.

Oset je branil svoje stališče:

»Vsi vemo, da je naše delavstvo narodno mlačno, nemčursko. Toda ne po lastni krivdi... Da so pod Avstrijo rajši glasovali za Metnica kot za Grafenauerja, je krivo tudi reakcionarno zadržanje slovenskega parlamentarnega kluba v dunajskem parlamentu. Toda o tem ne bomo zdaj govorili! — Danes je delavstvo važen, če hočete, tudi odločilen činitelj... O tem ni dvoma. Njegovi zastopniki morajo v Narodni svet. Tudi v ljubljanskem Narodnem svetu so zastopniki socialne demokracije...«

»Vi branite nemčurje!« je očitalo nekaj zaupnikov in pogledalo župnika Repa, ki je z nepremičnim obrazom sedel za mizo.

Oset pa je dalje zagovarjal svojo misel:

»Tako ali tako, z delavstvom moramo poskusiti. Socialni demokrati imajo v naši dolini velik vpliv. Ali ne čutite tega? — Sicer pa niso vsi delavci nemčurji, niti vsi voditelji. Razen Pipanov, Šinkovcev so še drugi tu. Na Ravnah je Mrkva, ki je Čeh, na Sečah je Čop, ki je Slovenec, v Mežici je Logar. Ne smemo pozabiti da so njihove politične organizacije sicer pod nemškim vplivom, toda rudarske organizacije v Lešah, v Črni imajo svoje središče na Kranjskem in tam prevladuje slovenski vpliv. To se lahko izkoristi. Mi moramo prihraniti nekaj mest za delavske zastopnike. Samo spretni moramo biti, ne tesnosrčni — danes ni čas za to!«

»Gospod Oset ima prav! Predlagam, da se za delavske zastopnike prihranijo štiri mesta v Narodnem svetu, da pozovemo njihove organizacije, naj takoj pošljejo delegate!«

Čim je župnik Rep osvojil Osetovo mišljenje, so umolknili zaupniki, ki so bili početka proti.

Krčmar Oset, ki se je pokazal najspretnejšega, je tiral stvar takoj dalje:

»Nemudoma moramo organizirati narodno stražo — nemudoma, še to noč, kajti jutri je mogoče že zadnji dan, da lahko nastopimo brez večjih komedij!«

(Dalje)

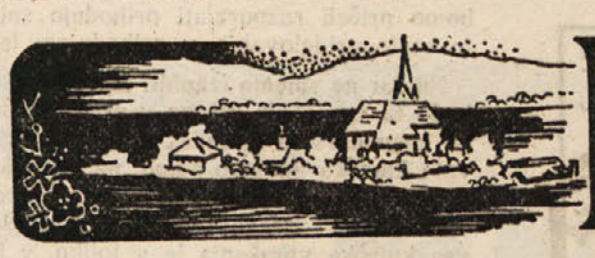

Po naši zemlji

Življenje našega ljudstva ni praznik

Našemu delovnemu ljudstvu, po veliki večini kmečkemu, življenje ni praznik. Življenje mu je delaven dan, ves teden, vsak dan se trudi od zore do mraka na polju, travniku, v gozdu. Zemlja mu pije znoj in kri, z znojem gnoji svojo grudo, da mu plodi in daje vsakdanji kruh. Izrabi dan,je njegovo geslo; posebno v poletnih dnevih in brez razlike, staro in mlado, krepko prime za plug, koso in sekiro. Delavnost in pridnost je odlična vrlina našega ljudstva po naših hribih in dolinah. Iz tega bi sklepali, da vlada po naših delovnih družinah blagostanje, brezskrbno in človeka vredno življenje. Toda žal temu ni tako, ker sad truda in dela našega pridnega ljudstva v veliki meri uživajo drugi, ker sistem je tak, da se z napori našega kmeta okorišča gospodarsko močnejši izkoriščevalec. Izkorišča ga prekupčevalec in trgovec, ki mu nudi za njegove pridelke nizke cene in mu prodaja potrebščine, ki jih mora on kupiti, po visokih cenah, izmozgava ga država, ki mu nalaga vedno nove in višje davke in dajatve. Vsi pritiskajo slovenskega kmeta pri pretirano visokih predpisih za oddajo živine in mu jo plačujejo po nizkih cenah.

Zato je razumljivo, da se naš človek po izvršenem trudapolnem delu veseli praznika, nedelje, dneva v tednu, ko izpreže, ko se more sprostiti vsakodnevnih skrbi, ko se more posvetiti udejstvovanju, za katero je naš človek po svoji veseli naravi in nadarjenosti dovzeten.

Po starem običaju so v poletnih nedeljah, enkrat tu, drugič spet tam sejmi, žegnanja. Sejem je dan domačega razvedrila in se razvije v pravo ljudsko veselico, kjer pridejo do veljave tudi mnogi še ohranjeni ljudski običaji.

To je ena stran nedeljskega izživljanja našega ljudstva in nikogar ni, ki bi temu oporekal. Nikakor pa ni glavno in razveseljivo je dejstvo, da naše ljudstvo izrablja prosti čas z izredno požrtvovalnostjo in zavestjo tudi v drugem smislu.

Vse naše številne masovne organizacije, politične, kulturne, fizkulturne in gospodarske so na delu. Naši politični prosvetni in gospodarski delavci so med ljudstvom, ga politično šolajo, kulturno dvigajo in mu kažejo pravo pot, ki naj jo hodi lepši bodočnosti nasproti.

Ljudstvo se zbira v svoji OF-lokalih, se politično izgrajuje in razmotriva politični in posebno zdaj novo nastali položaj. Zaveda se, da je Osvobodilna fronta tista organizacija, ki je razgibala vprašanje Slovenske Koroške v vsem svetu in bi brez nje našega vprašanja sploh ne bilo. Ljudstvo ve, da je bila in bo Osvobodilna fronta odločna in brezkompromisna pobornica za naše nacionalne in socialne pravice tako bolgo, dokler nam ne bo zajamčeno neovirano in svobodno narodno, gospodarsko in kulturno izživljanje. Zato se je ljudstvo oklepa z ljubeznijo in zvestobo.

Spet se v mnogo vaseh naši kmetje zbirajo na zborovanjih, posvetovanjih, ob čnih zborih in strokovnih sestankih v okviru Kmečke zveze. Kjer le utegne, je v njihovi sredi neutrudni tajnik Kmečke zveze. Resne in težavne probleme razmotrivajo, zakaj razmere so take, da grozi posebno slovenskemu kmetu gospodarska propast, ker so sile na delu, ki ga skušajo načrtno uničiti ter ga tirajo čedalje bolj v obupno krizo. Edino le Kmečka zveza za Slovensko Koroško je resnična in prava zastopnica kmečkih interesov in se bori za izboljšanje gospodarskega stanja ter zato, da bo naš človek ostal gospodar na svoji zemlji.

In kaj naj rečemo o naši mladini, organizirani v Prosvetnih društvih, Zvezi mladine, Fizkulturni zvezi? Brez dvoma ne najdeš kje toliko požrtvovalnosti, poleta in realnega idealizma, kot v vrstah naše zdrave in nadarjene mladine. Svoj prosti čas posveča izoblikovanju duha in telesa. Pozna in navdušuje se za našega pesnika — prvaka Prešerna, bere Župančiča, pozna dela slovenskih umotvorcev od prej in danes. Ni malenkost, če se moreš z našim mladim slovenskim človekom pogovarjati o socializmu v državah ljudske demokracije in o ameriškem kapitalizmu in to v pravilno govorjenem slovenskem jeziku, ki si ga je brez narodne šole prisvojil s pridnostjo v naših organizacijah. Naša mladina koraka kljub vsem oviram in težkočam kvišku in naprej. Kdo bi preštel neštete ure, ki jih žrtvuje pri številnih vajah za nastope, za igre, ki jih tako rada često odlično igra in na katere ljudstvo tako rado prihaja. Skoraj ne mine nedelje, da bi širom naše zemlje kjer koli ne dvignili zastor pred množico zbranega našega občinstva. Odlično mesto zastopa v našem prosvetnem življenju naša pesem in mnogi pevski zbori polagajo veliko truda in pažnje pevski izobrazbi in dovršeno nastopajo z našo partizansko, narodno in umetno pesmijo. Tu in tam se pojavljajo tamburaški zbori in prijetno izpopolnjujejo naše družabno življenje. Mladina se zaveda, da more zdrav duh prebivati samo v zdravem telesu in je tudi svoje uspehe že pokazala s fizkulturnimi vajami. Oboje je potrebno, moč duha in fizična sila v službi naše borbe za naš obstoj, za našo zemljo in življenjske pravice, ki nam gredo.

Tako izrabljamo praznike, vsak na svojem mestu, vsi v službi naše ideje, naše borbe za svetle cilje.

Šmihel

Dobrlaveško Slovensko prosvetno društvo »Srce« je že doma z velikim uspehom igralo Gogoljevo komedijo »Ženitev«.

V četrtek, dne 29. junija 1949, pa so gostovali pri Šercerju v Šmihelu kot gostje šmiheljkega Prosv. društva. Nam vsem, ki smo se lepe kulturne prireditve v velikem številu udeležili, ni žal za popoldne, ker so nam dobrlaveški igralci in igralke nudile res lep užitek. Igrali so vsi brez izjeme, izredno dobro, igra nas je spravila v prisrčno in iskreno dobro voljo, posamezne scene so izzvale salve dolgo trajajočega smeha in igralci so za odlično podano igro želi navdušene ovacije ter so lahko prepričani, da smo jim za obisk iz srca hvaležni. Igra »Ženitev« je vsebinsko polna duhovitega, zdravega in dostojnega humorja in jo moremo tudi drugim odrom samo priporočati.

Kot govornik je nastopil tovariš Tonči Šlaper, ki se je v svojih izvajanjih dotaknil položaja, ki je nastal v zadnjih dneh. Omenil je našo dosledno politiko v borbi za naše nacionalne in socialne pravice, ki se bo vodila naprej tako dolgo, dokler ne dosežemo tega, kar nam gre. Opozoril je, naj naši ljudje ne nasedajo elementom, ki vodijo klevetniško propagando, strahujejo in begajo naše ljudstvo in bi radi ustvarili paniko. Poudaril je, da je pogoj za naše uspehe strnjena enotnost vseh naših vrst pod izkušenim vodstvom, enotnost vseh, ki jim dobrobit in obstoj našega naroda v teh pomembnih časih ni prazna beseda.

Tudi zdaj moramo spet omeniti neutrudne domače šmihelske tamburaše, ki so tudi za nedeljsko popoldne v splošno zadovoljnost vseh najboljše izpolnili.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško vabi na

tekmo koscev

ki bo v nedeljo, dne 3. julija 1949 ob 14. uri pri Plazniku na Obirskem

Na sporedu je tudi:
Nagovor
petje in
prosta zabava.

Pridite vsi od blizu in daleč!
Kmečka zveza za Slovensko Koroško

Škofice

Komaj so slišali o krivični odločitvi Velikih štirih o naših mejah, so šovinistični nasprotniki pri nas že prikazali kako pojmujejo strpno sožitje in medsebojno spoštovanje med obema narodoma in kaj jih skomina, da bi z nami radi storili, če bi mogli. O takem značilnem primeru moramo poročati, ki se je pri nas pripetil v nedeljo, dne 26. junija. V gostilni pri »Mallewirtu« se je popoldne zbrala večja družba gostov. Med njimi se je znašel tudi trgovec Albin Perdaher. Ta je bil tako navdušen, da ni mogel brzdati svojega strupenega šovinističnega sovraštva, ki ga goji do nas in misli, da je že prišel čas, ko more Slovence psovati in jim groziti po mili volji. Predaher je vpil kot znorel, da OF-ovci nimajo nič več govoriti, da jih bodo zadensko potisnili čez Karavanke, ostale pobesili pred vratmi. O, radi verjamemo, da bi se jim to dopadlo, toda za tako ravnanje je treba dveh, na vsak način enega, ki bi si kaj takega pustil dopasti. Zaradi tega ne bomo odnehali prej, dokler ne bo izključeno vsako nasilje nad nami in nam ne bodo popolnoma zajamčene narodne in socialne pravice, ker že zdaj, ko še državna pogodba ni podpisana, ne morejo prikriti, kaj bi nas čakalo šele potem.

Prodam po nizki ceni dobro ohranjen **stroj za rezanje krme.**

Franc Robinik
Hom, pošta Zgornje Trušnje (Obertrixen)

Kmečka zveza za Slovensko Koroško objavlja:

Naročila za **selekcionarno seme odličnega štirivrstnega ozimnega ječmena,** ki ga lahko sejemo tudi zgodaj pomladi in ki v primernih legah da še enkrat toliko kot jari ter bo letos dal predvidoma 20 kratno seme, zbira **Kmečka zveza za Slovensko Koroško v Celovcu, hotel »Črni orel« I/7, 8. Maistrasse 47,** najpozneje do 20. julija t. l.

Letos spomladi so se nekateri Rožani zanimali za **pivovarski ječmen.** Naznanjamo, da imata na razpolago odličen pivovarski ječmen tovariša Mirko Kumer, pd. Črčej, Blato pošta Pliberk (Moos bei Bleiburg) in Alojz Miklin, pd. Šuln, Vogrče, pošta Pliberk, (Rinkenberg, Bleiburg). Kdor bi se za ječmen zanimal, naj stopi v stik z navedenima.

Zahvala

Vsem, ki so nam ob priliki nenadne izgube nšega ljubljenega očeta izrazili soje sožalje, počastili rajnega z darovanimi venci in ga spremili v tako velikem številu na zadnji poti, izrekamo najlepšo zahvalo.

Še posebno zahvalo izrekamo za poslovilne besede g. župniku, zastopnikom Pokrajinskega odbora OF. Zveze slovenskih izseljencev, Zveze slovenskih zadrug in Slovenskega prosvetnega društva v Borovljah. Pevskemu zboru se zahvaljujemo za žalostinke pred domom in na grobu, zastopnikom Mestne občine Borovlje, Odboru in delavcem puškarske zadruge, zastopnikom Hranilnic Borovlje, Glinje, Šele, Št. Janž, Podljubelj in Šmarjeta za udeležbo zastopnikov pri pogrebu.

Vsem priporočamo našega nepozabnega rajnega v časten spomin!

Družina Borovnikova

M. ILJIN

POVEST O VELIKEM NAČRTU

8

V Sibiriji so raziskovalci odkrili jezera, kjer je raztopljena soda. In ali veste, kaj je soda? Je to snov, ki brez nje ne moremo izdelovati mila. Pa ne samo mila, temveč še mnogo drugih reči. Sodo pridobivamo iz soli v za to sezidanih posebnih tovarnah. V tistih jezerih pa leži že pripravljena, da jo je treba samo pobrati.

V Jakuciji so raziskovalci odkrili ogromne skale, ki presegajo višino šestnadstropnih stavb in ki so iz čiste kamene Soli. Soli pa imamo pri nas tudi drugje. Toda v Jakuciji so raziskovalci našli še neko drugo, dragocenejšo snov — ogromne prozorne kristale mavca. Pet in trideset krat pet in drideset centimetrov debeline! Pristno okensko steklo, pa ni steklo! Vstaviti ga moraš takoj v okvire. V Kazakstanu pa so našli hondrilo. Je to neka rastlina. Ne deblu so znanstveniki zapazili neke čudne nabrekline. Po natančnejšem raziskovanju so dognali, da je to kavčuk. Med tem pa uvažamo iz tujih dežel kavčuk za naše tovarne gumija! Vest od odkritju hondrile se še nidobro razvedela po svetu, ko je prišla nova vest, da so našli še eno rastlino, ki je še dragocenejša od prve: »tausagiz«, ki daje prav tako kavčuk. Učenjaki pravijo, da ni na svetu rastline, ki bi dala toliko kavčuka kakor tau-sagiz.

Toda kdo bi mogel našteti, kaj vse so raziskovalci odkrili!

Raziskovalci pa ne delajo samo v šumah, štepah in puščavah. V vsakem laboratoriju delajo raziskovalci. Ti govore: ni treba, da bi se vsi odpravili na tisoč kilometrov dolga potovanja, da bi se močili v dežju in šklepetali z zobmi od hudega mraza. Tu, na tej mizi, v teh steklenih posodah in epruvetah bomo našli dragocene surovine za naše tovarne in delavnice. Naše tovarne bodo izdelovale surovine iz odpadkov, iz tega, česar nihče ne uporablja, iz predmetov, ki jih je povsod dovolj in ki se valjajo pod nogami

In danes izdelujemo že karton in papir iz trstja, fino tkanino iz navadne, grobe volne, sladkor iz odpadkov tovarn za sladkor. Surovin imamo dovolj. Zatorej ni treba da si delamo skrbi. Naša dežela je samo navidezno revna in pusta. Na šotnih močvirjih bomo postavili električne centrale in pošiljali od tod šoto po žicah v obliki električnega toka. Iz jelovine bomo izdelovali papir. Stepe, ki so obrastle z divjo travo in s pelinom, bomo preorali in jih posejali z žitom.

Pride čas, ko bomo veter, ki zdaj upogiba grmovje, prisilili, da nam bo delal. Naši učenjaki so iznašli snov, uporaben stroj na veterni pogon.

Pod zemljo pa imamo premog, železo, cink, baker. Te snovi smo šele začeli odkrivati. Pred petemi leti smo mislili, da leži v Sibiriji v Kuznjeckem bazenu 250 milijard ton premoga. Raziskovalci pa so zdaj na novo odkrili 150 milijard ton. Pač lepa najdba! Je to pet kilometrov visoka gora premoga. Kako da niso zapazili tako velike gore? Zato ker premog ne leži na površini v kupih. Leži globoko pod zemljo v plasteh. S površine ne vidiš, če je pod zemljo premog ali ga ni. Ako hočemo priti do njega, moramo izkopati rov v zemljo. V prhko hribino je lahko napraviti rov, drugače pa je s trdim kamenjem. Včasih ga ne more prebiti niti najboljše jeklo. Tedaj ga je treba vrtati z demantnim svedrom.

Kaj pa je Kuzenecki bazen? V Kuzeneckem bazenu smo šele začeli delati rove, v Donbazu[1] pa kopljejo premog že pol stoletja. Kaj pa nam je znano o Donbazu? Ali poznamo?

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Glavni urednik: FranjoOgris odgovorni urednik: France Kosutnik, oba Celovec Salmstraße 6. Uprava: Celovec, Völkermarkter Straße 21. Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec, - Klagenfurt 2, Postschließfach 17. Tiska Kärntner Volksverlag G. m. b. H.“ Celovec 10. Oktoberstraße 7

Vprašanja našega kmetijstva

Kam gre naše gospodarstvo in kaj je sedaj potrebno?

V zadnjem času prihaja vedno več kmetijskih pridelkov v prosto prodajo. Za te pridelke cene niso več uradno določene, temveč jih že določa ponudba na trgu in kupna moč tistih, ki jih potrebujejo. Prehajamo v dobo, ko bo koncem koncev določal cene tisti, ki bo prideloval z najnižjimi stroški . . . .

Splošno pomanjkanje denarja med splošnimi množicami potrošnikov — med delavstvom v industriji in delov. ljudmi v mestih — že danes ustvarja položaj, da kmetje in kmetice stojijo z drvami, jajci sočivjem, sadjem in mlečnimi izdelki (surovo maslo, maslo, sir) na mestnih trgih po ure in ure in čakajo na kupce, katerih že davno ni več toliko, kot jih je bilo pred enim letom. Vsled zadnje podražitve, ki jo je povzročil roparski sporazum o mezdah in cenah, je kupna moč delavskih družin znova padla. Realni zaslužek, ki že prej nikakor ni odgovarjal potrebam teh družin, je po tej nesramni manipulaciji ponovno padel. Zato se je tudi stanje na trgu poslabšalo. Veliko gospodinj in mater iz delavskih družin prihaja na trg, ki samo gledajo in čakajo, ali bodo proti poldnevu cene nižje, da bodo tudi one za svojo družino mogle kupiti vsaj nekaj malenkostnih stvari.

Preti še večji padec cen kmečkih pridelkov

Toda to je šele začetek. Prihodnji tedni in meseci bodo pokazali to v luči še večjih nasprotij. Zakaj?

Po mlekarnah v Beljaku in Celovcu je že danes mleka v obilici, stvar je celo že tako daleč, da se je Dunaj že odrekel uvozu mleka in njegovih izdelkov iz Koroške. Vidimo, da tudi meso zaradi draginje ne najde več toliko kupcev, kot prej. Mesarji že zelo redko kupujejo teleta in tudi za ostalo govejo živino ni več prejšnjega povpraševanja. Dočim so obroki mesa na nakaznice, ki so vezani na ceno, padli, je prosta ponudba mesa povsod velika — manjka pa kupcev.

Preko Italije uvažajo iz prekooceanskih dežel v Avstrijo velike množine zmrznjenega mesa. Na Dunajski trg je prišlo iz Francije 10.000 pitanih svinj po dosti nižji ceni, kakor so določene cene na domačem trgu. Pa tudi ostali kmetijski pridelki so na inozemskem trgu v velikih množinah na razpolago. Ti pridelki pa so bili že v predvojnih letih na avstrijskem trgu cenejši kot domači. Amerika stopnjuje svojo kmetijsko proizvodnjo. V letu 1948 je v okviru Marshallovega plana izvozila za več kot 200 % več živil kot v letih 1936 do 1940. Lani je bil izvoz za 35.5 odstotk večji od izvoza 1947. S tem, da se je Avstrija vrgla v objem Maršalovega plana, mora odkupiti vse, karkoli ji bodo ponudili. Posledek tega bo, da bodo inozemski kmetijski pridelki iz maršaliziranih držav preplavili domači trg po sorazmerno nižjih cenah. V domači kmetijski proizvodnji pa bodo v stanju tekmovati z nizkimi cenami iz inozemstva samo moderno mehanizirana veleposestva. Resnica je, da so stroški pridelovanja v velikih, modernih in s stroji opremljenih obratih manjši, kakor v malih obratih, ki delajo na zastarel način in na drobno. Zato pa prav v kmetijstvu določajo cene na trgu veleposestniki, kmečko gospodarstvo — mali in najmanjši in poleg tega zaradi razvojne nujnosti zastareli obrat — pa se mora v svojo škodo prilagoditi tem cenam.

Kmečko gospodarstvo je v resnici v nevarnosti

V okoliščinah, ko delavstvo vsled manjšega zaslužka in nastajajoči brezposelnosti strada in gladuje, a ne more kupiti najpotrebnejših živil, bo povpraševanje na trgu vedno manjše in vsled tega tudi cene vedno nižje. Veleposestnik bo še kljub temu prišel na svoj račun. **Na svoj račun pa slej ko prej ne bo prišla množica malih in srednjih kmetov, ker bo morala dajati svoje pridelke veliko cenejši, kot so stroški pridelovanja.** Vsak posameznik bo iskal svojega kupca in bo v svojo škodo še vesel, da ga je dobil in prodal svoje stvari. Prodati bo moral veliko ceneje od višine izdatkov (gnoj, seme, oranje, obdelovanje, žetev, obiranje, davki), ki jih je imel s pridelovanjem. **Prekupčevalec ali trgovec pa bo vse eno imel svoj prekomerni zaslužek. To je gotovo, kajti v svojo škodo ne bo kupil ničesar. Kvečjemu bo gledal, da bo posameznika čim bolj odrl.**

Pri sedanjih cenah industrijskih izdelkov, pri cenah orodja, strojev in gnojil ter pri potrebnih zaslužkih, ki jih mora imeti družina, eventuelni kmetijski delavci in dninarji, pri sedanji izčrpanosti kmečkega gospodarstva je pred nami velika nevarnost, **da bomo mali in srednji kmetje zapadli v dolgove in s tem v popolno odvisnost od veleposestnikov, nakupovalcev in bank. Gospodarska propast pa je s tem, da imajo ravno ti krogi v rokah vse oblasti in celoten upravni aparat, neizbežna.**

Zaradi vsega tega je položaj tako resen, da mora biti kmečko ljudstvo trezno in mora na vseh področjih kmečkega gospodarstva brez obotavljanja prijeti svojo usodo v svoje roke. To nujnost narekuje ljubezen do svoje domače grude, to narekuje spoštovanje do zapuščine naših pradedov ter skrb za bodočnost naših otrok. Ohraniti moramo vsakemu njegovo mu sveto zemljo, položiti moramo znova izpit, da znamo in hočemo čuvati in ohraniti zapuščino naših prednikov, ki so to zemljo obdelovali, se za njen obstoj borili in dajali svoja življenja. Izpolniti moramo svojo dolžnost pred našimi nasledniki, ki so naše krvi, da bodo za nami tudi oni živeli na svoji grudi — živeli predvsem človeka vredno in svobodno življenje.

Kaj pa je takoj potrebno?

Iz vsega nastane vprašanje, kaj naj napravimo v kmečkem gospodarstvu?

Če je doslej v kmečkem gospodarstvu bil položaj tak, da je vsak samo gledal, da je pridelal na svoji zemlji vse, kar je potreboval, da je vsled splošnega pomanjkanja živil in še razmeroma znosne kupne moči potrošnikov lahko vse prodal, potem stojimo danes pred naslednjim vprašanjem:

Vsak posameznik mora skrbeti in vsi moramo po vaseh napraviti vse, da bomo pridelali čim večjo množino tistih pridelkov, ki nam zagotovijo najboljši izkupiček in ki jih najlažje in najceneje pridelamo. Organizirajmo skupni način neposredne prodaje, da bo imelo čim manj prekupčevalcev svoje roke vmes. Samo če bomo po vaseh imeli velike množine enega in istega dobrega pridelka, ga bomo tudi lahko prodali.

Primanjkuje nam ljudi za delo in ne moremo jih najti, in kar je najbistvenejše, tudi ne plačati. Samo traktor in stroji nam morejo tukaj pomagati. **Zedinimo se po vaseh, kako bi jih skupno nabavili, da bomo boljše obdelovali našo zemljo in na njej lažje pridelovali.**

Oboje moremo napraviti, če ne bomo ozkosrčni in če bomo stvari oprijeli z vso resnostjo. Potreba, da se po vaseh spoprimemo s temi vprašanji, je velika in bo vedno večja. Nujna pa je zaradi tega, ker manjka samo še nekaj mesecev, ko bomo pričeli razporejati prihodnjo setev in vrste pridelovanja v prihodnjem letu.

Nikdar ne smemo izgubiti izpred oči, da bodo ta vprašanja rešena v prid kmečkega gospodarstva le tedaj, če jih bo reševalo kmečko ljudstvo samo, ne pa nekdo drugi. Tisti nekdo drugi je v sedanjih razmerah samo gosposka oblast, ki rešuje vsa kmečka vprašanja le v toliko, v kolikor koristi to njej sami. Ljudstvo — kmet in delavec — ji je deveta briga. O tem ni nobenega dvoma.

Kakor je potrebna skupnost in enotnost kmečkega prebivalstva, da dosežemo odločilno besedo pri oblasteh, kakor so potrebni močni kmečki odbori po vaseh proti vsem nadaljnjim pojavom krize, proti špekulacijam in izkoriščanju s strani nakupovalcev in veleposestnikov, proti draginji in vedno večjim davkom, tako bo tudi samo močna, resnična kmečka organizacija v stanu, da izvede te velike a potrebne naloge. Vsak sam zase danes niti pričeti ne more v tem smislu, da ne govorimo o tem, da bi bil v stanu preobraziti svojega gospodarstva.

Blaž Singer
tajnik Kmečke zveze za Slov. Koroško.

Še o zeleni krmi pri pitanju svinj in o ribji moki

V zadnji številki našega lista smo obrazložili, kako vpliva paša (in naravno tudi zelena krma) na ustvaritev predpogojev za poznejše uspešno pitanje. Danes pa se hočemo pomeniti o tem, kako deluje zelena krma pri **pitanju samem.** Preizkušeno je namreč, da zelena krmila uspešno lahko porabljamo tako pri pitanju prolekov (peršutarjev), kakor tudi pri pitanju starejših svinj na špeh oz. mast. Pri tem si **lahko prihranimo znatne količine žita.** Pri izbiri zelenih krmil za pitanje se moramo ozirati na poseben ustroj prebavil svinje. Svinja ni prežvekovalec. Zato prihajajo tukaj v poštev samo nežna, mlada, lahkoprebavna zelena krmila (lucerna detelja, trava itd.), ki vsebuje mnogo beljakovine. Izključno, z zeleno krmo naravno tudi ne moremo pitati.

Na podlagi tozadevnih poizkusov na Češkem proleke lahko pitamo z naslednjo količino krmil na dan in žival: zelene krme 1.5 do 2 kg, krompirja do našičenja in 20 dkg beljakovinaste tečne krme. Do pitovne zrelosti v teži 110 kg je potrebno približno 200 kg zelene krme, 900 kg krompirja in 30 kg beljakovinaste tečne krme. Ta pitovni primer prikazuje, da lahko shajamo brez vsakega žitnega zdroba.

Kaj pa smatramo kot beljakovinasto tečno krmo za svinje? To je posneto mleko ali ribja moka sama ali pa naslednje mešanice: 50 odstotkov ribje moke, 46 odstotkov zemeljskega oreha in 4 odstotkov krede (Schlemmkreide) ali pa (bolj za starejše svinje) 70 odstotkov mešanice pogač zemeljskega oreha in sojinega zdroba (če tega ni, moramo pač vzeti samo pogačo), 25 odstotkov ribje moke in 5 odstotkov stolčene krede.

Slišati je bilo, da letos nekaj naših kmetovalcev za pitovne akcije v zadrugah ali pri trgovcih ribje moke niti prevzeti ni hotelo. Res je bila ribja moka, katero je nudila akcija, za malenkost dražja, kakor oljne pogače, upoštevati pa moramo, da je dobra, nepokvarjena ribja moka pri pitanju in pri mladih svinjah **neprimerno učinkovitejša,** čeprav je množina beljakovin pri vseh tečnih krmilih skoraj enako visoka. 10 dkg ribje moke ima pri pitanju isti praktični učinek kot 2 l celega ali posnetega mleka. (5 dkg ribje moke vzameš v polno pest).

In to ve vsaka gospodinja iz izkušnje, da že malenkosten dodatek mleka ali beljakovinaste tečne krme (ribje moke same ali v mešanici z oljnimi tropinami) k pitovni temeljni krmi (krompirju, detelji ali zdrobu) dela včasih čudeže in deluje kot **kvas v testu.**

Kočuški

Nove cene kmetijskih pridelkov

Z odlokom zveznega ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo od 7. junija so za naprej določene nove cene za naslednje pridelke:

I. ŽITA:

rž: julij šil. 75.—, avgust šil. 75.60, september šil. 76.30, oktober šil. 76.80, november šil. 77.10. Od decembra naprej do junija naslednjega leta šil. 76. 40.

Pšenica: julij šil. 85.—, avgust šil. 85.70, september šil. 86.50, oktober šil. 87.10, november šil. 87.50. Od decembra naprej do junija naslednega leta šil. 86.80.

Cene veljajo v okviru obvezne oddaje za 100kg od doma pridelovalca.

II. MLEKO:

(s 3.5 odstotkov tolšče) za liter od zbirališča 1.— šil., smetana za tolščobno enoto 20 grošev; surovo maslo s največ 18 odstotkov vode od 16.30 šil. do 19.50 šil. za kg; maslo 23.—šil, sir 12.— šil. do 18.50 šil., skuta 4.88 do 6.70 šil. za kg.

III. Klavne svinje:

a) prodane od doma za 100 kg

I. (težji kot 91 kg)	šil. 770.—
II. (od 71 do 90 kg)	šil. 720.—
III. (pod 71 kg)	šil. 670.—
IV. mrjasci brez ozira na težo	šil. 620.—

Za prevoz k mesarju se cena zviša za šil. 35.— pri 100 kg.

b) prodane na sejmih klavnih svinj v Celovcu

I.	šil. 900.—
II.	šil. 850.—
III.	šil. 800.—
IV. mrjasci	šil 750.—

IV. Domača živinska krma:

Cene za 100 kg: oves šil. 115 do 120, koruza šil. 125 do 130, sladko seno šil. 60 do 65, polsladko seno šil. 50 do 55, deteljno seno šil. 60 do 65, slama (stisnjena) šil. 20 do 30.

Cene umetnih gnojil:

Veletrgovska oddajna cena znaša za 100 kg.

apnenoamonijev soliter (20.5 %) v vrečah	šil. 67.34 oz. šil. 68.27
prost	šil. 64.27
superfosfat (18 %) v vrečah	šil. 26.28
tomaževa žlindra (18 %) v vrečah	šil. 20.88
kalijeva sol (40 %) prosta	šil. 25.—
gnojno apno v vrečah	šil. 8.— do 10.—

Cene oljnih tropin

Cene v tovarni ali na avstrijski meji vključno prometni davek za 100 kg

I. tropine od zemeljskega oreha, soje, lanenega semena	šil. 74.30
II. tropine od kokosa, bučnih zrn in sesama	šil. 71.30
III. tropine od ogršice, sončnic, palmovih zrn, bombaža oziroma odgovarjajoči oljni zdrobi	šil. 61.25

Pri novih cenah že vidimo posledice zadnjega sporazuma o mezdah in cenah, ki so jih natovorili kmečkemu gospodarstvu. N. roti lanskim cenam, ki so veljale v okviru obvezne oddaje, je padla letos cena rži za 2.50 šil.; cena pšenice za 1.80 šil. pri 100kg, kljub temu, da sta se podražila za okoli 70 %, in moke za 25 %. Kalijeva sol je za 1.79 šil. dražji kot lani, tomaževa žlindra za 4.64 šil. Tropine so se podražile za 1.30 šil. Pridelki, ki so v prosti prodaji, (krompir, ječmen, oves, jajca in koruza) imajo proste cene.

Sejem svinj v Celovcu v četrtek, dne 30. junija 1949

Vsled prevelike ponudbe iz Št. Vida ob Glini je cena nekoliko nazadovala, zato so v začetku za 12 do 18 kg težke prašičke plačevali po 16, proti poldnevu pa [illegible] po 15 šilingov.